

Domači glasovi ¹⁷

Stev. 26.

Lienz, sreda 13. februarja 1946.

Leto 2.

BODOČNOST JUGOSLAVIJE

Objavljamo 3 članek g. Randolpha Churchilla, ki je izšel v Daily Telegraphu 25. jan. 1946.

IZ USTROJA ŠOLSTVA IN TISKA LAHKO

UGOTOVIMO TITOVE DALEKOSEŽNE NAMENE. Kdor še dvomi v Titov režim, naj pogleda nove šolske knjige. V Celi Hrvaški in Sloveniji deluje ena sama katoliška šola in t. j. bogoslovje dr. Stepinca v Zagrebu. Vse druge verske šole so zaprli, s tem ali onim izgovorom. Kaj naj si torej mislimo o državnih šolah, ki bodo vodile bodočo Jugoslavijo? Vse nove šolske knjige so po svoji vsebini nacionalistične, militaristične in totalitaristične. Neka slikanica, prirejena za mladino od 5 - 6 let, ima sliko, kjer prikazuje tank, ki napreduje proti Trstu. V pesmarici za mladino istih let je pesem, v kateri otrok govori svoji strojnici: "Moja draga, mala strojnica!"

TO NISO SAMO POSLEDICE VOJNE. Polne zapore, izgone in splošno ozračje policijske države, ki je sedaj tam, bi lahko smatrali tudi kot posledice odporniškega gibanja in državljanske vojne. Optimisti morda upajo, da režim tekom časa ne bo več diktatorski in da bo postal liberalnejši v svojih ukrepih. Nekaj časa sem tudi jaz gojil take upe. Ob svojem zadnjem obisku pa sem brezpogojno prišel do sklepa, da so komunisti, ki predstavljajo tanko manjšino celokupnega prebivalstva, odločeni ucvrstiti izvedbo svojega režima z železom in nezlomljivimi verigami za vedno nad vso državo. Drugače misliti bi pomenilo varati samega sebe, a kar je še huje, varati tudi druge. Režimu v dobro je treba priznati, da v Jugoslaviji ni cenzure nad vestmi, ki jih pošiljajo inozemski dopisniki, kakor je to v drugih totalitarnih državah. Toda čeprav je inozemski tisk svoboden, tega o domačem tisku ne moremo reči.

OČRNJEVANJE VEL. BRITANIJE. Čeprav je tisk formalno svoboden, ga v resnici strogo kontrolirajo, prav kakor ruski tisk. Redkokakšno vest iz inozemstva boste našli v njem in vsi časopisi niso nič drugega kakor propagandni organi za vlado in komunistično stranko. V kolikor priobčujejo kakšne vesti iz inozemstva, te še daleč niso objektivne in so vedno tako prikrojene, da se strinjajo z vladno zun. politiko. - Naravno je, da boste brali samo hvalospeve Rusiji in napade na zapadne zaveznike - zdaj najbolj na Vel. Britanijo. Ne izpustijo nobene priložnosti, da ne bi prepričevali ljudi, da so zapadni zavezniki imperialisti, krvoločni kapitalisti in fašisti. In to oni zavezniki, ki dajejo 80% od 160.000 ton mesečne UNRRI-ne pomoči Jugoslaviji. Britanski in ameriški poslanik, sta že nekajkrat posredovala pri jugoslovanski vladi, toda do sedaj brez uspeha.

Gospod Patterson, poslanik Združenih držav v Belgradu, je nedavno na lastni koži poskusil delavnost OZNE, široko zasnovane komunistične policije. Z nekaterimi jugoslovanskimi prijatelji je bil

šel na lov na zajce, kakih 75 km od Belgrada. Na povratku so se ustavili v hiši enega jugosl. lovcev. Komaj so bili tu 10 minut, že sta dva OZNI-na agenta vdrla v hišo, brez trkanja, in vprašala: "Slišala sva, da se tukaj nahaja amer. poslanik. Hočeva videti njegove dokumente." G. Patterson jima ni hotel pokazati dokumentov in je telefonično pozval najbližjega komandanta OZNE, naj pride k njemu. Ko je leta prišel, se je opravičeval zaradi postopanja svojih podrejenih; ponudili so mu pijače in nato je odšel.

Zdelo se je, da je s tem ta incident urejen. Medtem pa so se drugi dan spet pojavili agenti in aretirali hčerko in tasta poslanikovega prijatelja. Kljub odločnemu Pattersonovemu posredovanju sta bila teden dni v zaporu.

Čeprav so jugoslovanski uradniki na videz zelo korektni proti brit. in amer. diplomatom, so glede dajanja kakršnikoli olajšanj do skrajnosti pedantni in malenkostni. N.pr.: Britanski vice-konzul v Ljubljani ne more dobiti dovoljenja, da bi poslal svoj avtomobil enkrat tedensko v Trst po svoje obroke hrane. To se dogaja v istem času, ko Britanija in Amerika preko UNRRE rešujeta 100 tisoče ljudi pred lakoto v Jugoslaviji.

To so malenkosti, toda, če jih seštejete, potem odkrivajo dejansko zlonamernost v zadnjih mesecih od strani jugoslovanskih oblasti proti britanskim in ameriškim predstavnikom. Skrajni čas je, da zun. minister ukrene nekaj pozitivnega, da dá Jugoslovanom razumeti, da je nadaljevanje takega postopanja nevzdržno med zavezniškimi narodi.

ZAPLENJENE TVRDKKE. Ta sovražna politika je prav kakor proti britanskim in ameriškim podjetjem tudi proti domačim tovarnam v Jugoslaviji. Britanska družba Shell, ki ima čistilnice in črpalke na Hrvaškem, že 4 mesece skuša dobiti dovoljenje za vstop v Jugoslavijo štirim svojim uradnikom, ki naj bi pregledali njihovo podjetje. Jugoslovanske oblasti so ji to stalno odbijale. Zdaj pa je belgrajsko sodišče naenkrat razglasilo, da to podjetje pripada državi zato, ker so ga prejšnji lastniki zapustili. Pravtako so napravili z neke tkanice tvrdke Coats, velikega britanskega tekstilnega podjetja. Na podoben način preganjajo tudi ameriške tvrdke.

Jugoslovanska vlada je določila vrednost amer. dolarja na 50 din in vrednost funta na 200 din. To razmerje ni naravno in amer. zun. ministerstvo plačuje po brezuspešnih ugovorih zdaj svoje uradnike v Jugoslaviji v dolarjih, ki jih morejo v prostem trgovanju zamenjati po 220 din za dolar. Britanska vlada ni dala takih ugodnosti uradnikom svojega poslaništva v Belgradu. Na ta način so le-ti štirikrat slabše plačani kakor njihovi ameriški tovariši. Uradniki UNRRE se nahajajo v istem položaju kakor uradniki brit. poslaništva. Eden od njih mi je dejal: "Če moram plačati v kavarni, me stane štiri dolarje to, za kar dá ameriški diplomat 1 dolar."

UNRRA IZVRSTNO DELUJE. V Jugoslaviji UNRRA odlično deluje. Če njene pomoči ne bi bilo, bi tisoči Jugoslovanov v Črni gori, Dalmaciji, Bosni in Liki umrli to zimo od glada.

Malo dežel v Evropi je, ki bi tako kruto trpele v tej vojni kakor Jugoslavija. Več kot polovica železniških mostov je bilo porušeni; vse železniške vozove je odpeljala Nemčija. Živilske zaloge so skrčene na 30% od predvojnih. Poljedelska proizvodnja v Vojvodinji, ki je glavni poljedelski dobavitelj v Jugoslaviji s presežkom za izvoz, je delala 5 let za Reich.

Celih 5 let nihče v Jugoslaviji ni mogel kupiti niti obleke

in skoraj vsi industrijski obrati in tvornice so bili razrušeni. Povrhu vsega je bila letev v preteklem letu izredno slaba, posebno če upoštevamo, da je bila Jugoslavija mnoge bolj oškodovana kakor druge evropske države.

Z ozirom na te razmere je treba izraziti UNRRI visoko pohvalo, da v Jugoslaviji danes ni lakote. Vsega skupaj je UNRRA od 15. aprila preteklega leta poslala Jugoslaviji približno milijon ton pomoči. Največji del tega je seveda tvorila hrana. Več kakor 700 tisoč ton so uvezili in razdelili največ lačnemu naredu in pasivnim krajem. Pravtako so pripeljali približno 50 tisoč ton oblačil, tkanin in volne. Razen tega so se zelo trudili, da Jugoslavije opremijo s tovornimi avtomobili, take da bi sami mogli povečati svoje proizvodnje in da bi se mogli do konca tega leta sami vzdrževati.

LJUDSTVO JE HVALEŽNO. Z vsemi silami se Jugoslovani sami trudijo, da bi postavili svoje državo na lastne noge, in jugosl. vlada je odgovorna za razdelitev vseh UNRRI-nih pošiljk. Ni dvoma, da to vršijo uspešno in pešeno.

UNRRA ima samo 150 nejugoslovanskih predstavnikov, pripadnikov 17 različnih naređov. Vsi se zelo dobro razumejo med seboj, kar dokazuje, da je mogoče ustvariti mednarodno sodelovanje, kadar je treba izvršiti kake praktične naloge. Velike zasluge za uspeh UNRRE v Jugoslaviji ima predstojnik UNRRI-nega odposlanstva, g. Sergejčič, ki je Rus. Prej je bil polkovnik v Rdeči armadi, a za časa vojne je skrbel za prevoz blaga dobavljenega po zakonu o najemanju in posejanju skozi Perzijo. Izkazal se je kot izvrsten organizator in vsi njegovi podrejeni vedo povedati o njem le lepe stvari.

Jugoslovanski narod se zaveda, koliko je UNRRA zanj napravila, in ni dvoma, da ji je hvaležen. Časopisje, ki ga vlada kontrolira, včasih nerado pohvali UNRRI-ino delo, toda člani vlade, s katerimi sem govoril, zelo cenijo vse, kar je UNRRA storila. UNRRI-ni uradniki radi delajo v Jugoslaviji in pravijo, da je veselje pomagati narodu, kakršen je jugoslovanski, ki si zna take spretno pomagati.

MIHAJLOVIČ V BOSNI. Predmet živahnega razpravljanja v Jugoslaviji je, kje se nahaja Draža Mihajlovič. Nekaj časa so govorili, da je pobegnil v Italijo, nato pa, da je šel v Grčijo. Dejansko pa se zdi, da je še vedno v Jugoslaviji. Maršal Tite mi je dejal, da je v Bosni in da se kreta po gorah s pet ali šest svojimi pristasi.

Partizani trdijo, da ga je težko ujeti, prav kakor niso Nemci mogli ujeti Tita. Čeprav ima ime Mihajlovič v drugih pokrajinah Jugoslavije malo odmeva, v stari Srbiji ima to ime veliko čarobne moč. Če je kde od srbskih kmetov nezadovoljen z nasilnim režimom v Jugoslaviji, ki ima značaj totalitarnega režima, se bo rad podvržel njegovemu vodstvu.

Tisti pa, ki goverijo o skorajšnjem upor v Srbiji, pozabljajo na skrajno izčrpanost Jugoslavije po vseh njenih naporih v vojni, pa tudi na moč komunističnega režima v državi."

IZ KOČEVJA

Glavarstvo kočevskega okraja je prevzel tesar Kordiš iz Loškega Potoka. Njegov namestnik je neki Rauch iz Banjaluke. Bivši glavarjev namestnik Rozman je odstavljen in namesto njega vrši posle neká partizanka. Bivši tajnik šolskega referata Trost je postal - sluga. Pod novo vlado je kot prvi načeloval mestni občini Blausteiner,

za njim Dolar, bivši okrajni desinfektor, znani stari partijec, sedaj pa vodi županske posle Podlogar iz Koprivnika. Za ravnatelja kočevske gimnazije je bil postavljen prof. Kotar, ki je bil med zasedbo zelo velik prijatelj Nemcev, zlasti kočevskega Gestapa, ki mu je vedno preskrbel potni list, da je lahko prišel na obisk iz Ljubljane kjer je bival. Njegov tast Zdravič iz Dolge vasi, je star partizan. Vse imetje beguncev in zaplenjena imovina izgnanih družin spada pod takozvano narodno imovino. Pri tej se pridno udeležujejo in zavzemajo celo odgovorna mesta Rankeljnova Sipka in Angelca, njun oče, Plešnar in drugi nastavljenici bivše Emone. Vsi ti so bili pod italijansko okupacijo lojalni napram italijanskim oblastem. Pod nemško pa celo več kot lojalni. Saj je bila Rankeljnova Sipka kot priležnica komandanta nemške posadke majorja Mayerja splošno znana pod imenom "Frau Majorin". Ker imajo taki ljudje oblast v rokah, ni čudno, da so prisilili begunce iz Štajerske, katerim so že enkrat Nemci vse pobrali, in so se naposestvih izseljenih Kočevarjev s pridnim delom spet ustvarili skromno premoženje, da so se vrnili domov, ne da bi smeli vzeti s seboj, kar so si pridobili na Kočevskem.

Zadnji čas se v Kočevju opaža, da vozijo partizani hrano v Rog, baje UNRRI-ne pošiljke. Sicer pa ljudstvo strada in je črna borza v polnem razmahu.

=====

"KAPITALISTI" DOBAVLJAJO.... Komunistični "Primorski dnevnik" od 9.t.m. poroča iz Trsta: "Te dni so priplule v tržaško pristanišče sledeče ladje, natovorjene z blagom, katero dobavlja UNRRA za Jugoslavijo: "Hinton R. Helper", z 8545 tonami pšenice v razsutem stanju; "Washington Alston", ki je pripeljala tehnični material, traktorje, kamione, in njih nadomestne dele za vagone, razno železo in jeklo ter hrane v skupni teži 4507 ton; "Robert Henry", ki je pripeljala 7345 razne konzervirane hrane, moke in bombaža; "Erza Meech", ki je pripeljala hrano, tehnični material in zdravila v skupni teži 6728 ton; "Fort Covington", ki je pripeljala 7353 ton ameriških lešnikov; "Cape S. George", ki je pripeljala 5760 ton razne hrane, od tega čez 2000 ton pšenične moke in čez 1000 ton konzervirane hrane."

"LJUDSKA PRAVICA" JAVLJA, da je javni tožilec razkrinkal in obtožil Pavlina Aleša, gostilničarja, trgovca in veleposesnika iz Podbrezj pri Kraju, ki je sabotiral agrarno reformo in oškodoval ljudstvo za 400.000 din, ker je v svojih gozdevih, ki so prišli pod udar agrarne reforme, izsekal in

prodal 600 kub. metrov lesa. Kot javljajo, je Pavlin med okupacijo iz špekulativnih nagibov podpiral osvobodilno gibanje ter je bil istočasno v zelo dobrih odnošajih z nacisti in gestapovci, ki so ga vedno spoštljivo nazivali "Herr Pavlin". Tudi po osvoboditvi je znal s spretno politično igro preslepiti nekatere posameznike, toda delovnega ljudstva kljub vsej zvižajnosti ni mogel prevariti. Sodišče ga je obsodilo na 6 mesecev prisilnega dela z odvzemanjem svobode ter na zaplembo vsega premoženja.

SLOVENSKO DELAVSTVO zelo marljivo opravlja "prostovoljno" delo v korist komunistične partije. Tako javljajo, da so v Novem mestu delavci in nameščenci Drž-tekstil. tovarn "Penca" in "Povh" brezplačno opravili 513 ur dela; tudi delavstvo v mariborskih tovarnah "Triumf", "Kristal", "Zlatorog", "Union", "Gardis" in "Motor Oil" je sklenilo, da bodo po dve uri na teden delali v korist partije; podobno je tudi delavstvo Nabav. prodajnih podjetij v Karlovcu in sindikati v Dolini in Lendavi v Prekmurju sklenilo, da bodo nekaj ur dela opravljali v korist partije. Vse prostovoljno...

=====